



**Ο νόμος περί επιμέλειας**  
**-Οι σημαντικότερες νομικές ρυθμίσεις με μιά ματιά-**

Από την 1 Ιανουαρίου 1992 ισχύει ο νόμος περί επιμέλειας και ρυθμίζει την νομική αντιπροσώπιση ενήλικων ατόμων. Σκοπός του νόμου είναι η καλύτερευση και ισχυροποίηση των δικαιωμάτων ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, ανθρώπων με σωματική, διανοητική ή ψυχική αναπηρία. Στα πλαίσια της νομικής επιμέλειας έχουν οι επιμελούμενοι την δυνατότητα να λάβουν βοήθεια και υποστήριξη για την ρύθμιση των προσωπικών και οικονομικών τους υποθέσεων. Υπό τον όρο προσωπικές υποθέσεις εννοείται η διαμόρφωση των συνθηκών διαβίωσης και διαμονής, όπως για παράδειγμα η εξασφάλιση μίας κατοικίας ή του κατάλληλου χώρου σε ομάδα συγκατοίκησης.

Αντί της ανώνυμης διαχείρισης των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, δίνεται προτεραιότητα στην προσωπική επιμέλεια. Προσωπική επιμέλεια σημαίνει, ότι μεμονωμένοι ιδιώτες χρειζονται σε επιμελητές (νομική εκπροσώπιση) και δεν σημαίνει, ότι αναλαμβάνουν την διεκπεραίωση πρακτικής βοήθειας στην καθημερινή ζωή (π.χ. σωματική περιποίηση, διεκπεραίωση του νοικοκυριού).

**Προϋποθέσεις για την επιμέλεια:**

Οι προϋποθέσεις για την εγκαθίσταση επιμέλειας κανονίζονται στην παρ. 1896 του αστικού κώδικα (BGB) και έχουν ως εξής:

- 1) Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι ενήλικος και να πάσχει από ψυχική ασθένεια ή πρέπει να υφίσταται μία σωματική, διανοητική ή ψυχική ανεπάρκεια.
- 2) Είναι απαραίτητο ο ενδιαφερόμενος να μην είναι σε θέση να διεκπεραιώσει όλες ή ένα μέρος των υποθέσεων του.
- 3) Άλλες μορφές βοήθειας δεν πρέπει να βρίσκονται στην διάθεση του, όπως π.χ. η ανάληψη των υποθέσεων από κάποιον συγγενή, γείτονα, κοινωνικές υπηρεσίες ή μέσω κάποιου πληρεξούσιου.

Μόνο όταν εκπληρώνονται και οι τρεις αυτές προϋποθέσεις υπάρχει η δυνατότητα εγκαθίστασης επιμέλειας, ανεξάρτητα από την συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου. Μόνο στην περίπτωση σωματικής ανεπάρκειας των ατόμων είναι απαραίτητη η συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου.

Η επιμέλεια περιλαμβάνει μόνο εκείνες τις υποθέσεις για την διεκπεραίωση των οποίων είναι απαραίτητη βοήθεια.

### Διάρκεια της επιμέλειας:

Η επιμέλεια έχει χρονικά όρια και εγκρίνεται το πολύ για πέντε χρόνια. Εάν υφίσταται ανάγκη επιμέλειας πέρα από το καθορισμένο χρονικό διάστημα πρέπει να αποφασίσει εκ νέου το δικαστήριο.

### Ο επιμελητής:

Πριν την επιλογή του επιμελητή πρέπει να ληφθούν υπ' όψη οι επιθυμίες του ενδιαφερόμενου. Εάν προτείνει ο ενδιαφερόμενος να μην επιλεγεί ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, πρέπει το δικαστήριο να σεβαστεί την επιθυμία αυτή. Το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να σεβαστεί τις επιθυμίες του ενδιαφερόμενου όσο αυτές είναι για το καλό αυτού.

Από την διαδικασία επιλογής αποκλείονται άτομα με τα οποία υφίσταται **διαφωνία** (π.χ. κληρονομικές διαφορές, κατάχρηση εξουσίας). Κατά κανόνα αποκλείονται από την διαδικασία επιλογής συνεργάτες εστών και άλλων οργανισμών όπου κατοικεί ο ενδιαφερόμενος.

Κατά την επιλογή του επιμελητή πρέπει να σεβασθούν προσωπικές και συγγενικές σχέσεις.

Για τους **γονείς** ενός ενδιαφερόμενου - και ιδιαίτερα ενηλίκων ατόμων με ειδικές ανάγκες - υπάρχει η δυνατότητα της άσκησης του λειτουργήματος του επιμελητή απο κοινού.

Κατά κύριο λόγο λαμβάνονται υπ' όψη κατά την επιλογή του επιμελητή σύμφωνα με τον νόμο περι περίθαλψης μεμονωμένα άτομα. Αναζητούνται ιδιαίτερα για αυτό το λειτουργήμα άτομα κοινωνικά ενεργά, τα οποία θα αναλάβουν αφιλοκερδώς την νομική επιμέλεια. Μεμονωμένα άτομα θα μπορούσαν να είναι και συνεργάτες ενός αναγνωρισμένου συλλόγου επιμέλειας (επιμελητής συλλόγου) ή της αρμόδιας κρατικής υπηρεσίας (υπερησιακός επιμελητής). Σε περίπτωση που δεν υπάρχει το κατάλληλο άτομο καλείται ένας σύλλογος ή η κρατική υπηρεσία να αναλάβει το λειτουργήμα.

Ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει και μελλοντικά να έχει την δυνατότητα να διαμορφώνει την ζωή του σύμφωνα με τις ιδέες και τις επιθυμίες του στα πλαίσια των ικανοτήτων του. Ο επιμελητής πρέπει να τον υποστηρίζει και να σέβεται τις επιθυμίες του (άρθρο 1901 παρ. 1 αστικό κώδικα - BGB). Σοβαρές υποθέσεις που θέλει να διεκπεραιώσει ο επιμελητής πρέπει πρώτα να τις συζητά με τον ενδιαφερόμενο.

### Επιφύλαξη συγκατάθεσης:

Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος προξενήσει με την συμπεριφορά του σημαντική σωματική ή οικονομική ζημία, έχει το δικαστήριο το δικαίωμα να επιβάλει επιφύλαξη συγκατάθεσης (**άρθρο 1903 αστικού κώδικα - BGB**). Με την επιφύλαξη συγκατάθεσης αντικαθίσταται η βούληση του ενδιαφερόμενου με την βούληση του επιμελητή.

### Δικαιοπρακτική ικανότητα:

Παρά την εγκαθίσταση περίθαλψης παραμένει η δικαιοπρακτική ικανότητα. Αυτό σημαίνει, ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να συμμετέχει σε νομική επικοινωνία και για παράδειγμα να κλείνει συμβόλαια. Σε περίπτωση διαφορών πρέπει διαπιστωθεί επί μέρους η δικαιοπρακτική ικανότητα (άρθρο 104 αστικού κώδικα - BGB).

### Ικανότητα προς γάμο και σύνταξης διαθήκης:

Σύμφωνα με τον νέο νόμο περί επιμέλειας δεν άπτεται πλέον η ικανότητα του ενδιαφερόμενου να συνάψη γάμο ή να συντάξει διαθήκη, αυτό σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα όπως και κάθε άλλος πολίτης να συνάψη γάμο και να συντάξει διαθήκη.

### Θεραπευτική αγωγή:

Εάν ο ενδιαφερόμενος δεν είναι σε θέση να δώσει την συγκατάθεση του σε ιατρική θεραπευτική αγωγή, μπορεί σε αυτήν την περίπτωση να δώσει ο επιμελητής την συγκατάθεση του. Προϋπόθεση είναι η δικαιοδοσία περί θεραπευτικής αγωγής. Σε περίπτωση θεραπείας ή χειρουργικής επέμβασης που υπάρχει ο φόβος θανάτου, χρειάζεται ο επιμελητής πριν δώσει την συγκατάθεση του την άδεια του κηδεμονικού δικαστηρίου (Vormundschaftsgericht).

### Στείρωση:

Ο νέος νόμος περί περίθαλψης καθιστά την στείρωση σχεδόν αδύνατη. Για να γίνει στείρωση ενός ενδιαφερόμενου, ο οποίος δεν έχει την δυνατότητα συγκατάθεσης είναι απαραίτητη η ύπαρξη κάποιου επι μέρους επιμελητή μόνο για αυτό το τμήμα δικαιοδοσίας καθώς και την συγκατάθεση του κηδεμονικού δικαστηρίου (Vormundschaftsgericht) και την ύπαρξη των προϋποθέσεων, που καταγράφονται στο άρθρο 1905 αστικού κώδικα - BGB.

Η στείρωση ανηλίκων είναι βασικά απαγορευμένη. Άρθρο 1631 c αστικού κώδικα (BGB).

### Στεγαστικά Ζητήματα:

Στην περίπτωση που για ζητήματα κατοικίας έχει την δικαιοδοσία απόφασης ο επιμελητής επιβάλλεται για την καταγγελία συμβολαίου η συγκατάθεση του κηδεμονικού δικαστηρίου. (Άρθρο 1907 παρ. 1 αστικού κώδικα - BGB).

### Στέγαση σε κλειστό ίδρυμα ή παρόμοια μέτρα:

Η συγκατάθεση του κηδεμονικού δικαστηρίου (Vormundschaftsgericht) είναι επίσης απαραίτητη για την στέγαση του ενδιαφερόμενου σε κλειστό ίδρυμα (άρθρο 1906 αστικού κώδικα - BGB). Μεταφορά σε κλειστό ίδρυμα μπορεί να είναι απαραίτητη, όταν π.χ. υπάρχει ο κίνδυνος ο ενδιαφερόμενος να αυτοκτονήσει ή να προξενήσει σοβαρή σωματική ζημία. Ο επιμελητής είναι υποχρεωμένος να διακόψει αμέσως την στέγαση, όταν δεν υπάρχει πιά αυτός ο κίνδυνος. Ως προς αυτό δεν είναι απαραίτητη η συγκατάθεση του δικαστηρίου.

Η στέγαση σε κλειστό ίδρυμα χωρίς δικαστική έγκριση είναι στέρωση της ελευθερίας και διώκεται ποινικά.

Αν ζουν οι ενδιαφερόμενοι σε ανοικτά ιδρύματα (εστίες, στεγαστικά ιδρύματα κτλ.) για να τους στερηθεί εκεί η ελευθερία με μέτρα ανάλογα αυτών των κλειστών ιδρυμάτων, είναι απαραίτητη η έγκριση του κηδεμονικού δικαστηρίου. Υπό τον όρο, μέτρα ανάλογα αυτών των κλειστών ιδρυμάτων, ενοείται:

- Κλείδωμα της εξώπορτας χωρίς την ύπαρξη δυνατότητας ανοίγματος,
- Ασφάλιση των εισόδων με κωδικούς, τους οποίους π.χ. δεν καταλαβαίνει το άτομο με ειδικές ανάγκες,
- Τοποθέτηση κάγγελων στο κρεβάτι,
- Δέσιμο στο κρεβάτι,
- τακτική χορήγηση φαρμάκων, τα οποία μειώνουν την δυνατότητα κίνησης.

#### **Περουσιακή μέριμνα:**

Υπό τον όρο περουσιακή μέριμνα κατανοούμε την διακανόνιση των οικονομικών υποθέσεων του ενδιαφερόμενου. Εδώ συγκαταλέγονται αιτήσεις για επιδόματα προς τον ενδιαφερόμενο, διακανόνιση των χρεών και εν ανάγκη η διαχείριση εσόδων και άλλων περουσιακών στοιχείων.

Στα πλαίσια της περουσιακής μέριμνας υπάρχει μία σειρά ενεργειών, οι οποίες υπόκεινται σε δικαστική έγκριση. Για γονείς, συζύγους και τέκνα ισχύουν εξαιρέσιμες διατάξεις. Βασικά απαλλάσσονται π.χ. γονείς από την υποχρέωση απόδοσης λογαριασμού. Αυτό σημαίνει, ότι δεν είναι υποχρεωτική η συλλογή ταμειακών αποδείξεων και λογαριασμών για ψώνια και αγορές. Οι γονείς είναι όμως υποχρεωμένοι να δίνουν πληροφορίες γύρω από την οικονομική κατάσταση του παιδιού τους (του ενδιαφερόμενου) σε εκθέσεις τους προς το δικαστήριο.

#### **Έξοδα παραστάσεως:**

Ο επιμελητής εισπράττει για τις απαραίτητες δαπάνες μικρής αξίας έξοδα παραστάσεως, τα οποία ανέρχονται ετησίως στο ποσό των 600,- ΓΜ. Το ποσό πληρώνεται από την περιουσία του ενδιαφερόμενου ή από το κρατικό ταμείο. Η επιστροφή μεγαλύτερων δαπανών γίνεται επι μέρους βάσει μεμονομένων αποδείξεων και πρέπει να αιτηθεί στο δικαστήριο.

#### **Ασφάλιση έναντι τρίτων:**

Αν ο ενδιαφερόμενος υποστεί μέσω της εργασίας του επιμελητή ζημία, πρέπει αυτή να εξοφληθεί. Για τέτοιες περιπτώσεις η πόλη του Αμβούργου - η υπηρεσία δικαιοσύνης - έχει ασφαλίσει όλους τους επιμελητές για ζημιές προς τρίτους.